

*Wie in mijn naam
Één zo'n kind
bij zich opneemt...*

Meditatie ds. Gerard Rinsma zondag 23 september 2018

1ste schriftlezing: Deuteronomium 13:2-6

2de schriftlezing: Marcus 9:30-37

OVERWEGING

Lieve mensen, gemeente van onze heer Jezus Christus,

Wat is het eerste dat je vraagt, als je een kind tegenkomt, dat je niet kent? Hoe heet je? We willen weten hoe het heet. En als we weten hoe het heet, willen we vaak nog meer weten. Waar het woont, van wie het er één is.

Maar in het evangelie van Marcus stelt Jezus al die vragen niet. Blijkbaar vindt hij het niet nodig om van alles over het kind te weten. Het gaat hem niet om het kind, maar het kind dient hem als voorbeeld. Door, via dit kind wil hij aan zijn leerlingen, zijn volgelingen iets duidelijk maken.¹

Want in het voorgaande had Jezus blijkbaar iets opgevangen van het gesprek, de discussie, die ze onderling hadden gevoerd. Maar als hij ernaar vraagt, dan zwijgen ze. Blijkbaar schaamden zich ervoor. Als kinderen, die betrappt zijn.

Maar dankzij Marcus weten we dat het ging over de vraag wie van hen de belangrijkste was. Die de touwtjes in handen had. Macht dus. En als de leerlingen vragen wie de grootste is in het Koninkrijk der hemelen, dan gaat het over dezelfde vraag: wie mag de baas zijn, het voor het zeggen hebben, de lakens uitdelen?

Die vraag komt bij de leerlingen niet zomaar op: in het evangelie zijn ze onderweg naar Jeruzalem, en hoe dichterbij ze die stad naderen, hoe meer ook de verwachtingen stijgen, dat daar het begin zal zijn: de vestiging van het koninkrijk van Jezus van Nazareth. Dat daar Jezus de macht zal grijpen en een nieuw Messiaans koninkrijk zal uitroepen.

Als u het evangelie doorbladert, zult u ontdekken dat diezelfde vraag steeds in een andere gedaante terugkeert. Petrus, die Jezus vraagt: “zie, wij hebben alles prijsgegeven en zijn U gevolgd; wat zal ons deel zijn?”² Nog even verder in het evangelie zijn het de zonen van Zebedeüs, die Jezus terzijde nemen met het verzoek: “Geef ons, dat wij de één aan

¹ *3. paidion*. This word means “small child” with reference to age or descent, and it may also denote “servant” (social position). Figuratively it carries the sense of undeveloped understanding but is also used in affectionate address (cf. [Jn. 21:5](#); [1 Jn. 2:18](#)).

² Marcus 10:28-31 Petrus begon tot Hem te zeggen: Zie, wij hebben alles prijsgegeven en zijn U gevolgd. ²⁹ Jezus zeide: Voorwaar, Ik zeg u, er is niemand, die huis of broeders of zusters of moeder of vader of kinderen of akkers heeft prijsgegeven om Mij en om het evangelie, ³⁰ of hij ontvangt honderdvoudig terug: nu, in deze tijd, huizen en broeders en zusters en moeders en kinderen en akkers, met vervolgingen, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven. ³¹ Maar vele eersten zullen de laatsten zijn en de laatsten de eersten.

uw rechterzijde en de andere aan uw linkerzijde mogen zitten in uw heerlijkheid.”³

Die vraag is van alle tijden en van alle plaatsen. Het is de mens eigen. Sterker, je herkent het bij verschillende diersoorten: in het kippenhok is het de pikorde, welke kip mag wie pikken en wie niet, welke stier mag de kudde dekken. En Darwin baseerde er z'n hele theorie van de 'survival of the fittest' op.

En bij mensen zit het net zo ingebakken: overal waar mensen samenwonen, samenwerken, samenleven, ontstaat er een gevecht, een competitie om de rangorde te bepalen. Overal en altijd gaat het om de vraag wie de grootste, de sterkste, de machtigste is, mag zijn, mag heten. Of het nu om de kerk gaat, bedrijf, leger, politieke partij, maakt niet uit.

Het is ook de vraag, die de eerste gemeente, voor wie Marcus schrijft, bezighoudt. Hoe dient het leiderschap te zijn? Hoe moet er leiding worden gegeven?

En dan schrijft Marcus: 'En Hij ging zitten.' Je zou er overheen lezen, want voor ons is het heel gewoon. Even gaan zitten. Maar als Jezus gaat zitten, is dat het zitten van een rabbijn in de synagoge, dan spreekt Jezus *ex cathedra*.⁴ Dan volgt er een les. Dan krijgen de leerlingen onderwijs. Instructie, briefing. Hoe u het maar wilt noemen. Over de spelregels in het koninkrijk van God.

En dan horen we Jezus dwars tegen onze menselijke natuur ingaan en zeggen: *“Wie de belangrijkste wil zijn, moet de minste van allemaal willen zijn en ieders dienaar.”* In het Johannes evangelie zal Jezus dat illustreren door de voeten van de leerlingen te wassen. Slavenwerk te doen. En zal hij vragen zeggen: *“Begrijpen jullie wat ik gedaan heb? Jullie zeggen altijd “meester” en “Heer” tegen mij, en terecht, want dat ben ik ook. Maar als ik, jullie Heer en jullie meester, je voeten gewassen heb, moet je ook elkaars voeten wassen. Ik heb een voorbeeld gegeven; wat ik voor jullie*

³ Marcus 10:35-37 ⁵ En Jakobus en Johannes, de twee zonen van Zebedeüs, kwamen tot Hem en zeiden tot Hem: Meester, wij wilden wel dat Gij ons deedt, wat wij U zullen vragen. ³⁶ Hij zeide tot hen: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? ³⁷ Zij zeiden tot Hem: Geef ons, dat wij de één aan uw rechterzijde en de andere aan uw linkerzijde mogen zitten in uw heerlijkheid.

⁴ Lucas 5:3 En Hij zette Zich neder en leerde de scharen van het schip uit.

Johannes 8:2 En des morgens vroeg was Hij weder aanwezig in de tempel, en al het volk kwam tot Hem en Hij zette Zich neder en leerde hen.

^{NBG} Matteüs 5:1 Toen Hij nu de scharen zag, ging Hij de berg op en nadat Hij Zich had nedergezet, kwamen zijn discipelen tot Hem.

heb gedaan, moeten jullie ook doen. Waarachtig, ik verzeker jullie: een slaaf is niet meer dan zijn meester, en een afgezant niet meer dan wie hem zendt. Je zult gelukkig zijn als je dit niet alleen begrijpt, maar er ook naar handelt.”⁵

De andere evangeliën kennen dit voorbeeld van de voetwassing niet, maar vertellen wel hoe Jezus een kind oppakt en het in hun midden neerzet.

Misschien gaat het u net zoals mij: we hebben dit verhaal al zo vaak gehoord, dat we ons er niet meer over verbazen. Dat we er niet meer bij stil staan. Maar laten we dat toch eens doen: Jezus identificeert zich helemaal met dit kind. En heel bijzonder: alleen in het Marcus-evangelie horen we hoe Jezus het omarmt: *hij sloeg zijn arm eromheen*.⁶ Ja, we horen het goed: Jezus knuffelt het kind. En die 'kinderknuffel' is Jezus' antwoord op de ambitie van de leerlingen om groot te zijn, belangrijker dan een ander.

Je moet bijna wel denken aan een klein kind, een peuter, want er komt in ieder kinderleven een moment waarop het zich tegen omhelzingen gaat verzetten. Dat is het moment waarop de behoefte ontstaat om zich als persoon, als individu te profileren, om een 'ikzelf' te zijn. De wedijver tussen de leerlingen ligt in het verlengde daarvan. Wat Jezus hier lijkt aan te geven, is dat het rijk van de hemel niet bereikt zal worden door maximale individuele zelfrealisatie, maar integendeel door het opgeven of loslaten van het zelf, door overgave waarin alle 'zelf' mag verdwijnen. Zoals een kind zich nog kan toevertrouwen aan de omarming van zijn vader of moeder en daarin kan schuilen, daarin zich geborgen weet.

⁵ Johannes 13:12-17

⁶ Piet van Middelaar: in De Eerste Dag Als Jezus een kind binnen de kring haalt om zijn leerlingen iets duidelijk te maken, doet Hij volgens de evangelist Marcus iets waarvan de andere synoptische evangeliën geen melding maken: Hij sluit het kind in zijn armen. Er wordt een beeldende term voor gebruikt, enangalizomai: 'in-armelen'. Die term komt buiten Marcus in het Nieuwe Testament niet voor. Marcus zelf gebruikt hem even verderop nog een keer, bij het tafereel van de kinderzegening. Daar vermeldt hij dat Jezus, nadat Hij zijn leerlingen terechtgevoerd heeft, de kinderen 'in de armen sloot en ze zegende door hun de handen op te leggen' (10, 16). Ook daar nemen Matteüs en Lucas dat innige gebaar niet over. Zowel bij de kinderzegening in Marcus 10,16 als hier in 9,36 gaat het om een omhelzing die een terechtwijzing aan het adres van de leerlingen bekrachtigt. Bij de andere evangelisten staat het kind daar in het midden, als een exemplaar in een leslokaal, waar Jezus als het ware met de aanwijspijp naar wijst. Bij Marcus - die daarmee, naar ik mij voorstel, het meest oorspronkelijke Jezusbeeld schetst - omhelst Jezus het kind en staat het kind model juist omdat het zich aan die omarming overgeeft. Dat is in Marcus 10 nog duidelijker, omdat daar met een hele reeks contrasten de kinderzegening scherp tegen het tafereel met de rijke man wordt afgezet.

Door dat woord enangalizomai weg te laten, en dus de fysieke innigheid uit het tafereel weg te schrijven, laten Matteüs en Lucas mijns inziens de wezenlijke kern van de Marcustekst verdampen: het kind in het midden komt dan te staan voor een idee, een cerebraal gegeven, 'stof tot nadenken', terwijl bij Marcus juist gaat om het moment waarop je dat allemaal opgeeft.

Maar juist daar is het kind ook het meest kwetsbaar. Denk aan de schandalen, die in de R.K.-kerk aan het licht zijn gekomen; de kinderporno, die op computers wordt aangetroffen. Maar we kunnen ook denken aan de kinderen, die met uitzetting bedreigd worden. We kunnen ook denken aan de kinderen, die verwaarloosd, mishandeld worden. En de kinderen van ouders, die uit elkaar zijn gegaan. De kinderen van de rekening.⁷

Maar juist daarom zet Jezus een kind in het midden. En knuffelt het. Omdat het per definitie kwetsbaar is; het is afhankelijk, het kan zich niet verdedigen en het is gemakkelijk te beïnvloeden, terwijl het zelf juist helemaal geen macht bezit.⁸ Een kind stond wat maatschappelijke positie betreft, weinig hoger dan een slaaf.

Op de vraag wie de grootste, de belangrijkste zal zijn, houdt Jezus zijn leerlingen dus een kind voor. Die zijn macht niet kan doen laten gelden, die zijn wil aan anderen niet kan opleggen.

En hij zegt: *“Wie in mijn naam één zo’n kind bij zich opneemt, neemt mij op; en wie mij opneemt, neemt niet mij op, maar hem die mij gezonden heeft.”*⁹ In mijn naam moet je zo'n kind ontvangen. Niet voor jezelf, niet om er de baas over te spelen of om je eenzaamheid te doorbreken. Alleen maar in mijn naam. En Jezus gaat nog een stap verder: *“Wie in mijn naam één zo’n kind bij zich opneemt, zegt Jezus, neemt ook hem op die mij gezonden heeft.”* En wie anders is dat dan God zelf? God is dus anders als wij denken. Niet een heerser op een troon. In het rijk van God gaat het niet om macht, maar om dienstbaarheid. Bij hem worden de laatsten de eersten. Hem dien je door de minsten te dienen, mensen zonder gedaante of heerlijkheid.

En hij voegt eraan toe: als je niet radicaal anders gaat denken, als je niet elk denken in termen van macht en heersen loslaat, van wie het hoogste en eerste en beste en voortreffelijkste is, ben je niet geschikt voor het koninkrijk van God. Amen.

⁷ NRC 14 september 2012 Een brief vol stiekem verdriet Kinderen willen praten over hun gevoelens bij een echtscheiding Elsje Jorritsma

⁸ Preek 2002 In de loop der eeuwen zijn op die vragen talloze antwoorden gegeven. Is het vanwege de kinderlijke onschuld, die het meer geschikt zou maken voor het koninkrijk? Zo heb ik er vaak over horen praten en mensen naar horen verlangen. Maar het beeld dat wij van kinderen hebben als vertederende en onschuldige wezens, vinden we zo niet in de bijbel terug. En rechten van het kind bestonden nog niet. Sterker nog: het kind als minderjarig, als nog te groeien en te volgroeien volwassene, was nog niet ontdekt. De bijbel kent geen ontwikkelingspsychologie en pedagogiek. Heel de antieke wereld niet. Dat is pas in de vorige eeuw voor het eerst ontwikkeld en daarmee is onze visie open ons beeld van het kind grondig gewijzigd.

⁹ Marcus 9:37